

In Memoriam Kerecsényi Edit (1927-2006)

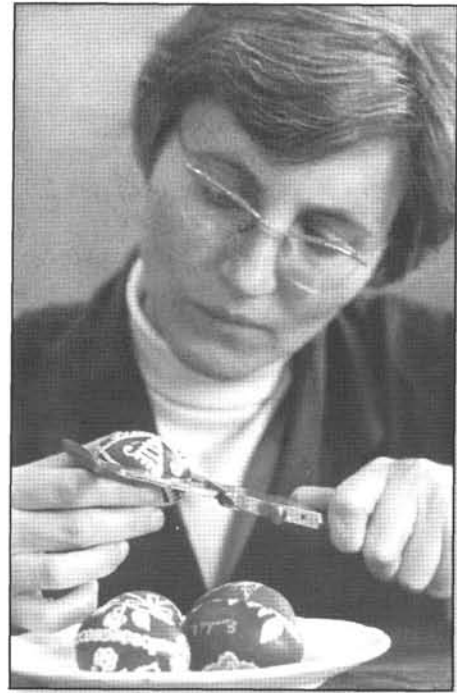
Két esztendeje távozott közülünk dr. Kerecsényi Edit, mindannyiunk Edit nénije.

A 20. század közepén indult muzeológusnemzedék utolsó zalai képviselője volt. Annak a generációnak, akinek életét egy nagy álom, a múzeumteremtés töltötte ki. Olyan kolléga volt, aki nehéz, sok küzdelemmel nehezített-szépített hivatali munkája során nem vonulhatott vissza egy szűkebb tudományág bizonyára több szakmai sikert hozó elefántcsont-tornyába. Polihisztor volt, aki majd minden muzeológiai szakmához értett, mindegyiket művelte, de emellett a saját szakterületén, a néprajzban képes volt maradandót alkotni. Egész életében kénytelen volt sokféle témával foglalkozni. Jó sorsa megadta, hogy sokfelé figyeljen, sok emberrel, sok témával kerülhessen kapcsolatba, s akinek nem terhet, hanem örömet okozott, hogy tudását megoszthatta az őt felkereső sok-sok érdeklődővel.

Nagykanizsán született 1927. szeptember 1-jén. Kistisztviselő család ötödik gyermeke, mind az öt egyetemet végzett. 1946-ban iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetemre. Magyar-német szakos tanárjelöltként kezdte, az átszervezések miatt néprajzos-középkori régész-művészettörténész muzeológusi diplomát vehetett kézhez 1951-ben.

Még egyetemi hallgató volt, mikor a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja megbízta a nagykanizsai Városi Múzeum és Könyvtár vezetésével. 1950-ben a múzeum és a könyvtár még együtt elfért a gimnázium két termében. A gyűjtemény jó része, leltárkönyve is elpusztult a háború idején. 1950-ben 2762 tárgy volt a raktárban, 1961-ben a már Thúry György nevét viselő intézményben 13.366 darabról tudósít a statisztika.

Ne feledjük, ezek az esztendők nem kedveztek a múlt emlékei őrzésének. Nagykanizsától délre határsáv húzódott, ahova csak engedéllyel, a határőrök gyakori igazoltatásától zaklatva lehetett belépni. S egy fiatal, filigrán lány kis fényképezőgéppel, jegyzetfüzetével gyakran gyalogszerrel járta a falvakat, régi tárgyakat, történeteket gyűjtött, múzeumba menekítette az elűzött ferencesek ebédlőjének intarziás ajtaját, a megcsönkült szenteket, az Inkey-kápolna fakorpuszát, osztályidegennek minősített familiák megmaradt tárgyait.

Nemcsak a politikai hangulat volt kedvezőtlen, az anyagi feltételeket is szűkösen mérték. Ma már elképzelhetetlen feltételek között dolgozott. 1951-ben mindössze egyetlen hivatalsegédet kapott társul.

Edit asszony 1950-1983 között, 33 éven keresztül állt az általa felnövelt intézmény élén. Országos mércével mérve is számottevő néprajzi, történeti gyűjteményt hozott létre. A mintegy 20.000 tárgy a maga részletes adattári anyagával, a nagyrészt Edit által készített fotótárával együtt Nagykanizsa város, egész Dél-Zala történetének, néprajzának szinte teljes képét adja.

Kerecsényi Edit azon negyedszázadban, amíg egyetlen muzeológusként dolgozott Nagykanizsán, mintegy 100 időszak kiállítását készítette: eleinte évente négyet-ötöt, később tízet-tizenkettőt is (néprajzit, történetit, képzőművészeti, természettudományit). E tevékenysége nem szorult be intézménye ez időben meglehetősen szűkös falai közé. A részletes számbavétel helyett csak a legemlékezetesebbeket sorolom: Zalaszentbalázson, Tótszerdahelyen, Letenyén, Pogányszentpéteren, Balassagyarmaton, később Kecskeméten, Szentesen, Szombathelyen örülhettek

sikerének. Részt kellett vállalnia a Göcseji Falumúzeum tudományos előkészítésében s különösen annak berendezésében, nem tudott kitérni a tótszerdahelyi horvát kiállítás létrehozása, a galamboki tájház berendezése elől.

Három nagy állandó kiállítás fűződik nevéhez: kettő várostörténeti, a harmadik az „Erdő és ember Zalában” című tárlat. 1983 őszén nyílt meg, s a téma sokoldalú feldolgozásával (történet, néprajz, természet-tudomány, üzemtörténet), és az erdészeti szakemberek segítségével hívásával rangos, fennállásának másfél évtizede alatt a látogatóknak sok tanulságot adó bemutató volt. Méltán aratott szép sikereket.

Sokat, sok emberrel, nem egyszer makacsul vitázott. Mégsem szerzett ellenségeket, mert az asztal másik oldalán állók-ülők megérezték: nem önmagáért, nem a saját hasznáért, hanem a szentnek tartott ügyért, városáért száll perbe, s ha kell, hamarosan elpárolgó haragba is.

Életművének, mai teendőinek is elszakíthatatlan részét képezi, hogy kezdetektől ösztönzője, segítője lehetett a zalai nép hagyományait újjáélesztő szakköri mozgalomnak, főleg a népi textilművészet megújulásának.

Nem akart menekülni a terhes teendők elől akkor sem, amikor 1983 végén nyugdíja vonult. Évekig dolgozott még régi munkahelyén, változatlan kedvvel, lelkesedéssel.

Az igazgatás terhétől szabadulva, 1985-ben szerezte meg a történelem (néprajz) tudomány kandidátusa címet. Új tennivalót is magára vállalt. Észrevette, hogy a valaha Zala megyéhez tartozott Alsólendva környéke még ma is számos meglepetést tartogat, a politikai, gazdasági és nyelvi elszigeteltség sok-sok régi szokást, népművészeti értéket megőrzött. Olyanokat is, melyeket már Gönczi Ferenc sem talált meg Göcsejben. Kerecsényi Edit ezek szakmai feldolgozását, a hiányzó adatok felkutatását vállalta magára, s végezte sikerrel.

Eredményeit több tanulmányban, kötetben publikálta. Az első 1954-ben jelent meg, s szinte valamennyi írását ma is frissnek, időtállóknak találunk. Talán legjelentősebb vállalkozása volt „A Mura menti horvátok története és anyag kultúrája” című, magyarul és horvátul is olvasható tekintélyes kötete. Legtöbben forgatják – anélkül, hogy Editre gondolnának – a Zala megye földrajzi neveit tartalmazó gyűjteményt, melyben Nagykanizsa város és a letenyei járás

névanyagát ő szerkesztette, egészítette ki, igen sok néprajzi ismeretet is közölvén benne, és mai napig használjuk a sajnos befejezetlenül maradt zalai helytörténeti lexikon számára készült gyűjtéseit. A letenyeiek nemcsak a község – ma már város – múltját bemutató több kiállításra emlékezhetnek jó szívvel, hanem a település történetét összegző kötet első részét is neki köszönhetik.

Nemcsak megyénkben, de a Zalával szomszédos országok határ menti területein sincs olyan himző szakkör, ahol ne forgatnák a zalai népi himzésekről készített útmutatóit, példatárait. Egyetemi doktori disszertációjának készült, de alapvető munkává vált a „A népi méhészkedés története Nagykanizsa környékén” című monográfiája.

Sokféle témával foglalkozott, s mégis szinte mindegyik tanulmány ugyanarról szól: Zaláról és közvetlen környékéről. Egy részük különböző kongresszusokon hangzott el, itthon is, külföldön is. Némelyikük ma már alig hozzáférhető, esetleg csak horvát vagy szlovén nyelven olvasható. Többen restelljük, hogy mindeddig nem tudtuk kötetbe gyűjteni régebbi, nem egyszer csak utánjárással, szerencsével hozzáférhető tanulmányainak javát.

Sokoldalú munkásságát elismerései, kitüntetései is jelzik: a szakma a Kiváló Népművelő címmel, Móra Ferenc emlékéremmel, Zala Megye Tanácsa Alkotói Díjjal, Zalai Közművelődési Díjjal, Aranykoszorús TIT kitüntetéssel, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Kós-Károly-díjjal tüntette ki. S természetesen megkapta szülővárosa legmagasabb elismeréseit, Nagykanizsa díszpolgára volt.

Több mint húsz éve ment nyugdíjba, de a legutóbbi időkhöz jelen volt köztünk. Vártuk, mikor toppan be, mesél felfedezéseiről, gondjairól. Mióta betegsége miatt látogatásai megszakadtak, szelleme járt közöttünk. Nincs olyan hét, hogy valami kapcsán ne említődne Edit néni neve. Köztünk marad, és maradni is fog. Nemcsak múzeumot, gyűjteményt teremtett, hanem példaként élő múzeumi tradíciót. A fiatal néprajzos generáció minden tagját valamilyen mértékben Kerecsényi Edithez hasonlítják. A múzeumi szervezet dolgozóinak nem kell formálisan megígérni, hogy emléket megőrizzük. Amit alkotott, garancia, hogy élni fog az új generációk tudatában. S e kötet tisztelgő tanulmányai mutatják, hogy pályatársai, kollégái így gondolják az egész országban.

dr. Vándor László

megyei múzeumigazgató